

آبونه شرائطی

داخلی ، خارجی هر یک ایچون
سنه لکی (۲۰۰) ، آلتی آیلنی
(۱۳۰) غروشدر .

[نسخه می ده غروش ،

سنه لکی ۵۲ نسخه در .]

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر

مسئله موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور ، درج ایدله
یا زایل اعاده اولونماز .

الکشاف

نمبر ۱۰۰۰

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی هفته لقی مجموعه اسلامیه در

صاحب و مدیر مسئول

باش محرر

امیرف ادیب

محمد عاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد : ۳۷۴

۱۰ محرم ۱۳۳۷

پنجشنبه

۱۷ تشرین اول ۱۳۳۴

جلد ۱۵

اخطارات

آدرس تبدیلنده آبرجه بش

غروش کوندربلیدر

مکوبلرک امضالری واضح

وارقوناقلی اولسی و آبونه صره

نومبروسی محتوی بولنسی لازمدر

ممالک اجنبیه ایچون آبونه

اولانلرینک آدرسلرینک فرانسه

چده یازلمسی رجا اولنور

پاره کوندربلیدی زمان نه به دایر

اولدیغنک واضحاً بیلدیرلمسی رجا

اولنور

ایضا ایده مدیکندن فرزند اولمسنزین اختلاسکار بولیوردی. بوسیله
توجهات عمومی بدن محروم قاله رق موقعی آنجق نفوذ واسع حکمداری بی
ایستدیکی کی استعمال صورتیه محافظه ایده بولیوردی .

خرستیاندق نظرندہ اسلام

— ۲ —

أوت ، بو معظم و مادی مدنیت انسانلری مکارم اخلاقدن ،
روحانی مزیتلردن محروم براقشدر . دینی کتابلرده کوردکاری وعد
و وعیده ایمان واعتقاد ایدن پک آزر قسمی استننا ایدمک شرطیه بومدنیت
مایه دن استفاده ایدنلرک ، کندیلارینک ده تحت اعترافلرندہ اولدینی وجهله ،
حظوظات دنیویه دن بشقه هیچ برشیئه ربط آمال ایتمامکده اولدقلرینی
آجیق سویلیورسم خطا ایتیش اولمام ظن ایدرم . وجدانک حریتته
طرفدار اولان ، واونک دینی رابطه لردن تجردله استقلال تام صاحبی
اولمسی تأمین یوانده مجاهده لرہ کیریشن نه آذملر کورولوزکه عفت
واستقامتک ، شئون ومعاملات اجتماعیه ده انصاف واعتدال دائره سنده
حرکتک تمثال مجسمی اولدقلرینی ادعاایدوب طورلرده اوتہ طرفده
کائناتی آلت اوست ایده جک مفسدتلر ، حیات بشری تسمیم ایلنه جک
شاعتلر ارتکاب ایدرلر ؛ شاید بر طرفدن ، الہدن قورق ؛ یوانده
براخطاره معروض قالیرلرہ خودکامانه برطورایله سویلیه فی استخفاف
وتزییفه قالدیشیرلر .

هر مملکتندہ پک چوقلرینی کوردیکمز بوقیل آذملر بزہ شاعرک :

« والظلم من شیم النفوس فان تجد ذاعفة فلعله لا یظلم »

== نفوس بشرده مرکوز طبعتلردن بری ده ظلمدر . بناءً علیہ
عفیف ، جور و تعدیدن مجتنب بر آدم کورورسہ ک بیل کہ بر سبیدن
طولانی ظلم ایتیمور .

حکیمک : « انظلم کین فی النفس القوة تظہرہ والضعف یخفیہ »
نفس انسانیتده ظلم کیزلی بر خصلندر . قوت حسن ایہ رسہ کندینی
کوستر ، ضعف کوردیکہ سینر ، سوزلرینک محض حقیقت اولدیفنه
قطعی قناعت حاصل ایتدیرمشلردر .

ذاتاً قرآن مبین « ان الانسان لیطغی ان رآ ما استغنی » « ان الانسان
اظلوم کفار » و امثالی آیتلرله بزہ فطرت بشرده بو یولده نه کی
غریزه لر ، خصلتلر مندرج بولندیغنی ایضاح ایتمکده در .

سوزک خلاصه سی هر انسانده بر وجدان استعدادی (قوه قابله)
واردرکہ محیطی تشکیل ایدن عامللرک تأثیریه وجدان فعلیہ
انقلاب ایدر . وجدان ایسه بر معیار نفسیدرکہ اقوال و افعالک حسن
و قبح ، منفعت و مضرت نقطه نظرندن قیمتلری اونکله اولچولور .

سویه مغویه وفکریه سی ده ، افرادندن هر برینک مرتبه مأمور
قیله آز جوق متناسب بولنه بولیوردی .

ایشته اروقیت هیئت اجتماعیه عثمانیه نک عالی ، الک منور صنفی
تمثیل ایدن بو هیئت ممتازہ قلمیه نک قیمت اجتماعیه سی بوندن عبارت
ایدی . واقعا بوصفہ میاننده پک ممتاز شخصیتلر یتشمش ایسه ده ،
معروض قالدقلری رقابت خصمانه و کین وحسد سابقه سیله اقتدار
ومزیتلری نسبتندہ وطنه قائده بخش اوله مدیلر .

مملکتک مقدراتنه تقریباً بر عصر حاکم اولان بوصفہ ممتازک
اداره مملکت خصوصندہ کی اهلینی ده مع الناسف قیمت اجتماعیه سنندن
پک فرقلی اوله مامشدر . چونک ، محیط اقلامدن متولد عدم جسارت
الجا آیتله بر مسئولیت حقیقیه بی درعهد ایتمک هیچ بر وقت جرأت
ایده مدیک کی ، فقدانی عزم و اهلیتته انضمام ایدن نقصانی وقوفی
حسیله ده مؤسسات ملیه بی اصلاح ایده مدیکندن ، کندیشجه اولدینی
قدیر مملکتجه ده مجهول مؤسسات اجنبیه نک تأسیس وتشکیلنی ترجیح
ایله مشدر .

حالبوکہ ، بر مملکتک مؤسساتی الک معزز ، الک ذقیمت میراث
ملیسنی تمثیل ایتدیکنی و مؤسسات ملیه نک ترکی موجودیت ملیه دن ده
فراغتی متضمن اولدیغنی آکلایه مامشدر .

بو سیله اصول اداره مرکزیه رجالی مجدد دکل ، بلکه جسارتی
جهالتی ایله متناسب بر هیئت بدعه اولمش ایدی ، اساساً بو هیئتک
الندن کله بیان اجرا آت یکانده بوندن عبارت ایدی . چونک هیچ
بر سی جدی بی ، هیچ براهلیت حقیقیه بی ، وسائط و احتیاجاتک
تطمیننه متعلق هیچ بر ادراک عالی بی استلزام ایتدیکندن ، ممالک
غریبه ده موجود بالجله اختراعاتک قبولی ، عالم اخلافده نام بلند
ایله اشتهارینه عامل کافی بولیوردی .

بوندن بشقه اجراءات واقعه اندیشنه مسئولیتده تمامیه توافق
ایدیوردی . زیرا مملکتده ادخال اولنان مآثر مخترعه نک منشأ غریب سنندن
منحصصل قیمت افسوسنکارانه ، هر نوع آثار اجنبیه بی جلب و تزویج
ایدنلری آزاده عجز و اتمام و مسئولیت بولندیرمقله برابر مملکتده
امیدلر بخش ایدیوردی .

آنجق ؛ بو امیدلر بی اساس و سریع الزوال اولدقلرندن جوق
کچمکسنزین الیم برانکسار خیاله مبدل اولیوردی . مع مافیه ، قبول
وترویج اختراعات کیفیتک تمادی تکرری ، لایتنقطع دوچار ضعف
اولان برامیدمهمک ادامہ سنه خادم اولدیغندن ، هیچ بروجهله کسب
صلاح ایتمین مملکتک احوال اسفنا کنه کمال صبر ایله تحملہ مدار
اولیوردی .

ایشته بو طرز اجراءات ایله الک شدتلی بر اداره مخالفه زماننده سیله
ذوالوجهین اولمقدن خالی قالمش اولان حکومت سابقه عثمانیه مطلقیت
اداره بی تمثیل ایتیش اولمسته رغماً سابقه عجز ایله وظیفه طبیعیہ بی

وجدان ، آفتابیان ایتدیکمز و جهله ، کندیته وجود ویرن عیطک ، اجتماعی ، دینی عاملارک تأثیرینه تبعاً مختلف شکلدرده ، متنوع طبیعت و ماهیتده تجلی ایدر . انسانلرک افعال و معاملاتده عائد تلقیلرینک تخالف و تباینی استلزام ایدن حاکم منشای بودر . « و تقطعوا امرهم بینهم کل حزب بما لديهم فرحون »

بواحواله مبنی طالعده بروجدان یوقدرکه . وارانفی مختلف امتلرده « سربست فکر » (بر دین ایله مقید اولمایان ، ارباب ایمانک کیتدکاری یوله کیتیمان دیمکدر) دینیلن بر منبعدن ترشح ایتمه عادات و افکاردن آلدقجه محاسن و مساوی یی تقدیر ایچون حقیقی بر معیار اولمغه الویریشلی اوله بیاسین .

قانون فطرت « و كذلك لا زالون مختلفین » اساسی اوزرینه قورولمش اولدیفی ایچون حکمت بالغه سبحانیه پیغمبران عظامه وعد و وعیده متعلق کوندردیکی و حیلرله قوللرینی صواب و حقیقت یوللرینه بالذات سوق ایتک صورتنده تجلی ایتشددر . عایت ازلیه بوصورتله بالذات اجرا ایدمگی مؤثر موعظه لر ، کرنا کون ترغیب و تخذیرلرله انسانلرده حرکات و سکناتک تقدیرینه الویریشلی ، اولنری مساویدن اجتناب ، برواحسانه تمایل ایتدیرمک ایچون کافی مرتبه قوه تصرفیه یی حاوی بر وجدان قویم یاراتمق ایسته مشدر . اساساً بویله بر شی یاییله جقسه بونی خلاق علیم ، لطیف خبیر ، واقف اسرار ضمیر اولان ذات کبریادن بشقه کیم یابه ییلیر ؟

اهل سنت و جماعت اسکیدن بری شوراده سرد ایتدیکمز حقایق آکلاملارده شرعک تحسین ایتدیک شیک حسن ، قیسح ایتدیک شیک قیسح اولدیفنه قرار ویرمشاردر . معتزله مسلمان هر نه قدر حسن ایله قیچی تعیین خصوصنده میزان ، عقل اولدیفنه قائل اولمشارسده باشلی باشنه عقلک حسن ایله قیچی کشف ، صلاح و یافساد یی موجب حاللری تمیز قدرت یی حائر اولدیفنی ادعایه جسارت ایدم مامشاردر ؛ و بوجسارت ستملرک الجاسیلهدرکه حسن رقیب ایله حکم عقلک ، صلاح یی داخلنده اولدیفنه ، یالکمز بو بابده کشفالاق وظیفه سی شرعه متوجه بولندیفنه ذاعب اولمشاردر . اولنر بو نظریه لر یله دیمک ایستورلرکه بشارعک حسن اعتبار ایتدیک هر شی عقلاده حسن ، قیسح کوردیکی عقلاده قیسجدر . هر نه قدر عقل یالکمز باشنه اشیانک حسن و قیچی ، مصالحته موافق یا خود فساد یی موجب اولدیفنی حقیقده حکم ویرمیلیرسده معاملات بشریه نک کافسی اوزرینه ترتب ایدمک احکامی تحری و تمیین ، بالجمله محاسن و مساوی یی ، مضار و منافعی کشف ایدمیلیمک اقتداری داخلنده دکدر . چونکه عقلی و کسبی اولان عقل ، فکر بشر اوزرندم مختلف عاملارک متوالیاً اجرا ایتدکاری تأثیردن حاصل اوله بر ثمره در . بویله مختلف تأثیراته تابع اولان فطرت بشریه نک بیدای انجنا ایتامسی ایسه مشکل بر کفیتدر .

ذاتاً بژده بوندن اول عقولک نه درجه متفاوت اولدیفنی ، اشیانک حسن و قیچنه ، مدح و ذممه دائر ویرمگی حکملر آرمشده نه مرتبه تباین

بولد یغنی ایضاح ایتشدک . بو ، اوتدر باهر بر حقیقتدرکه بومسئله لر ی تعمیق ایدنلرک بر قسمی حسن و قیج ، نفع و ضرر دینیلن شیلرک صرف بررامر اعتباری اولدیفنه ذاعب اولمشاردر . اوزنرک نظرندم عقول بشرک اتفاق ایتدیک بر حسن مطلق ویا بر قیج مطلق یوقدر ، برامت آرمشده دین تأسس ایدر . اجرا ایدمگی موعظه لر ، ویره جکی بشارتله ، حکملر ، سرد ایدمگی امثال ، درمیان ایله جکی وعد و وعیدلرله اونک وضع و طورینی دیکشدریر ، حسن و شعورینی تغیر ایدر ، کیت کیده اونده اسکی وجداندن بشقه بر وجدان وجوده کتیر ، اولکی عنصرلرینی ، افکار و افعالنده ، حرکات و سکناتنده هیچده اولکنه بکزمه میان بر عنصره قلب ایلر . اوت ، نه قدر امتلر کلوب کچمشدرکه ادیان بر قیج سنه ایچنده اونلرک ماهیتلرینی ، هیچ او آدملر دکل ایتشدر کی بر ماهیت دیکره قلب ایتشددر .

یهودیلر آز دیلر ، ارتکاب ایتدکاری بر فضیحه بر اقدیلر ، محارمی استحلال ، انبیای قتل ، کیزی آشکار فحشای مباح عد ایتدیلر . قبلرینی قسوت استیلا ایدمک طاش کی بلکده دهاقانی بر حاله کلدیلر ؛ قان دوکت ، مظالم اجرا ایتک خصوصنده افراطک صوک درجه سنه واز دیلر . مسیح علیه السلام مرحمت و ملامت اساسلری اوزرینه مؤسس اولان شریعت و رسالتیه تشریف عالم ایتدیک زمان یهودیلرله جوارلرنده بولنان روملر و سبار ملنلر بو حالده بولنیورلر ایدی . بوکی عوامل فطرتلرینی برباد ایتش ، تورانک حقیقی دستورلرینک ، موسی و اوندن اولکی انبیایه عائد شریعتلرک محصله سی اولان اسکی وجدانلر مسخ اولمش ایدی . ایشته بویله بر زمانده جناب مسیح هوا و هوسلرینک اسیری ، لذائذ و شهواتک پرستاری اولان بو جبار برمی دعوتیه باشلادی . طبیعیدرکه وظیفه بلاغ و ارشادنده موفق اوله ییلیمک ایچون ساحه کونی استیلا ایدن بومفسدتلری کوکندن قوباره جق ، وجدان بشره یکی بر شکل و ماهیت ویرمک بر شریعت احتیاجی واردی ؛ اوت ، انسانلره اوزمان کندیلرله زیر تحکمنده یاشادقلری کونا کون قنالقلمر ، شنیع تمایللر آرمشنه حائل اوله ییلیمک بروجدان لازمدی . بوکا بناءدرکه دعوت مسیحک اساسی خلقه مرحمت ، مسامحه ، حلم و سکینت ، عفو و عاطفت کی خصیلنلرک تلقین و تقریری تشکیل ایدیوردی ؛ تورانک احتوا ایتدیک درلو ددلو قصاصلرک فسخ و ابطالی بو اساسات تشریفه نک طبیعی بر نتیجه سی ایدی .

جناب مسیح لذائذ حیاتی چیرکین کوشتریور ، خلقی دنیایه قارش ی پر هیزکارلغه ، حرام و حلال بتون مشتهیات نفسانییه یی ترکه تشویق ایدیوردی . زهد و عفته سسوق بولنده کی تلقیناتنک تأثیری اوقدر قوتلی ایدی که اسکی اورتودوقس و قاتولیکلر ایشی افراط درجه سنه وازدیوررق عصرلرجه حقیقی خریستیانلغینک آنجق هر درلو تمایلات شهوانیه یی اساسندن قطع ، مناسترلره چکیلوب ازوا ایتک ،

اوزرنده اسکی سطوت و تأثیری قائم شدی . نصل قله بیلیر که حریفار ذات اقدس کاه عزیرک ، کاه مسیحک ، حاشا باباسی یاییورلردی . جناب حق ایچون وحدانیت تصور ایدمه چک درجه ضعف ادرا که مبتلا اولملری نتیجه سی اوله رق یونانلک ادوار جاهلیته طابیت برستلک مسلکینه سلوک ایله ذات حق مریک رحنه حلول ایتدیریورلر ، صکره انسان شکننده ساحه وجوده چقاریورلر ، صکره بردار ایدیورلر ، اونکلده قالمه رق ایچنده کی کنه کارلری قورتارمق ایچون جهنمه صوقیورلر ، صکره کوکره چقاره رق بو کونه قدر باباسنک صماغ طرفه اوطوریورلر و ایکنجی دفعه اوله رق ارضه هبوط ایدمه چکی اعتقادینی بسله یورلر . دهها ذات الوهیت حقنده اوله افکار و اعتقادات بسله یورلر که هیچ برینک ، کیجه لری قوجه قاریلرک سویلدکلری مصالردن ، یونان قدیمک شعرو خیال محصولی خرافه لرندن فرقی یوقدر . « تعالی الله عما یقولون علواً کیراً »

دیانت مسیحیه اربابی واجب الوجودی بازیمچه اتخاذا ایدمه رک قیز ، اوغلان اولاد صاحبی یانمه ، پرلری کوکری یارادقدن صکره یورغون دوشوره رک استراحت ایتدیرمه ، اونی اوچدن بر ، بدن اوج یانمه قالدیشدیلر ، بویه منطقسر ، مناسبتسر تصویرلرله الوهیتی بر راده کی کتیردیلر که آرتق فطرتلرنده ، اوصاف جلال و جمالیله بر اله منز طانیوب تصدیق ایتک قابلیتی قالمادی . اونلرک بو طرزده تخیل ایتدکلری ، ادراکات بشریه نک احاطه ایدمه چکی عقائد غامضه حجابلریله مستور و محجوب برحاله قویدقلری بر اله هیچ شبهه یوق که نه نفسلری اصلاح و تربیه ، نه هوا و هوسلریله مجادله یه مقتدر اوله بیلیر . تعبیر دیکرله بویه بر اله حق ایله باطل ، مضر ایله نافع ، حسن ایله قبیح آرمه سی فرق و تمیز ایدمه چک بر وجدان میدانه کتیره من . اعتقادلرنجه طوغوب طوغورتدقلری ، یوروب بی تاب بر اقدقلری ، جهنملره صالدقلری ، آصدقلری ، مهابت و کبریا کسوه لرندن تجرید ایتدکلری بر اله بو قدر نقایصه هدف اولدقدن صکره جلال و انتقام صفتلریله متصف اولمق ، قوللرینه افعال و حرکاتلرندن دولای اینجه دن اینجه حساب صورمق ، ثواب و عقابک تقدیرنده عادل اولمق کی جلائل اوصافدن نشئت ایتمه بر عظمت و قدسیته قلملرینه تجلی ایدمه من .

او اله نصل یاراده بیلیر که اونلر کندینی یارادیورلر ، نصل قادر و قاهر بر حاکم مطلق اوله بیلیر که کندینه اشکنجه لر ایدیور و آصیورلر ، نصل منز و متعال اوله بیلیر که کندینی رحله صوقوب انسان شکننده میدانه چقاریورلر ؛ اوغل ، قیز ، قاری ، دوست صاحبی یاییورلر .

خایر ، خایر ، نصارا و یهودک معبودلرنده قوللرینک نکهبان سرآتری اوله جق ، نفس اماره لرینه حاکم بر قوت ، معاملات دنیویه ده طریق عفت و استقامتدن ایریلامق ، کرک نفسلرینه کرک بشقه لرینه قارش حق حق طانیوب ایجابانه رعایت ایتک یوللرینه سوق

قبا و سرت لباس کیمک ، نظافته دشمن نظریله باقق ، نفیس طعاملره رغبت ایتمه مک ، پرهیزه دوام یاخود آلت تناسلیه یی قطع صورتیه باهه اولان احتیاج طبیعی ایله مجادله ایتک اساسلریله قائم اوله بیله چکی فکرنده بولیورلر ایدی .

مسیح علیه السلام آنحق بوکی اساسلره بر جوق انسانلرک فطرت سیئه لری تبدیل ایدمه بیلدی ، سنکین قلبلری یموشتادی ، فکرلری استیلا ایتش اولان وسوسه و اوهام اردولری داغیتدی . جوالوبی قرار اولان هوا و هوسلریته سکونت ایراث ایتدی . اوله اولیوبده هرایکی حیاتک مطالب و احتیاجاتی جامع معتدل بر شریعت کتیرمش اولسه یدی نه او سرکش ، سر آزاد انسانلری یوله یا تیره بیایر ؛ نه ده کندیلری نیجه سطوته کچیرمش اولان آمال سیئه و شهوات نفسانیه ایله مجادله یه قدرتیاب اولوردی . فقط عالمده هیچ برشینک برحاله دوام ایدوب کیتمه سنه امکان یوقدر . امتلر یاقه لرینی قورتارمه چقلری مخالف عامللرک تأثیراتندن هیچ بروقت آزاده قاله مازلر . بوندن دولاییدر که تسویلات شیطانیه ، تمایلات شهوانیه ادیانک نفوس بشریه اتخاف ایتدیکی اخلاق ایله دائمی بر مجادله حالده بولنمقده در .

شر و باطلک ، ماهیتری ایجابجه ، رواج بولمق ، سرایت ایتک ایچون بر صروجه ، بر مشوته هیچ بر احتیاجلری یوقدر . حقیقت ، خیر و منفعت ایسه بویه دکلدر ؛ بونلر کوزل ، عالم مادیتده موقعلری متین و مکین اولمقله برابر ترغیب و تشویق صورتیه بر مظاهرت کورمدکه پایدار اولامازلر ؛ ازباب بر واحسانک تمادی مجادله لرینه استناد ایتمه دکه دوام ایدمه مزلر . بوندن دولای بر باطل کورمه یز که تشویق و تأیید محتاج اولسون ، بر حق یوله مایز که تأیید ، مجاهده و قوته استناد ایتمه کده ادامه موجودیت ایدمه بیلسین .

شریعت مسیحیه برلشدن کدن ، بالجاصه خریستیانلق مذهبله ایریلدقدن صکره اتباعی حیاتی و اجتماعی بر طاقم عامللرک تأثیرات متعاقبه سی آلتنده قالدیلر ، بونی روحانی و سیاسی نفوذ و قدرتک ، دیانت مسیحیه اساسنه مخالف اوله رق ، بعض حکمدارلرده برلشمه سی حادثه سی تعقیب ایتدی . آرتق اوآندن اعتباراً مشربلر بری برینه اویماماغه ، مذهبله آریله باشلادی . خریستیانلق طالمده شرو مفسدت بتون شدت و دهشتیه میدان آلدی . حتی اخبار و رهبانن بر جوققلری بر حق مقابلی اولمقسزین خلقک اموالی یرلر ، حق یولی قاپایه رق خاقه یا کلاش یول کوسترلر ایدی . پوزانطیه حکمداری قسطنطین ، بعثت سنیه محمدیه زمان حکومتنه مصادف اولان هر قل کی جسمانی و روحانی هرایکی ریاستی عهده لرنده جمع ایتش اولان حکمدارلره کلنجه ، بونلر فتاوا ی مسیحیه کلنکلریله دینی اساسندن یقیورلر ، صرف و همه مستند آمال مخصوصه لریته ظفریاب اولمق ایچون سعادت بشری خاک ایله یکسان ایدیورلر ایدی . چونکه تورانده جلال و رهبت ، انجیلده حب و رحمت صفتلریله تجلی ایتش اولان اللهک قلبلر

لایق اولدنی صورتده تقدیر ایتدی. ابراهیم، موسی، عیسی و سائر رسل کرامتک نشر و دعوت مأمور اولدقلری عقیده توحیدی تازه لادی؛ او عقیده که شهباز، وجودینک تاب و طراوتی خللدار ایتدیکه، آمال و شهواته پرستش، اوکنه برده لر چکدرک عقللرک سزمه سنه مانع اولدیکه طرف الهیدن بر رسالت قوتی کلوب یوزندن او پرده لری بیرتار، جسم نریبی، بولاشدیریلان سفاهت و جهالت لوثرلندن تمایز ایدر ایدی.

اسلام کلدیکی زمان خلقتک بر قسمی اهل کتاب ایدی که منسوب اولدقلری کتابک احکامی بر طرفه براقه رق اخبار و رهائی رب و معبود اتخاذ ایتلردی؛ بر قسمی بت پرست ایدی که کورمک، ایشتمک، خیره شمره یارامق شانندن اولمان بر سوری صملمه پرستش ایدیورلردی. اوتده بر طاقم انسان کتله لری واردی که بونلر دین قبولندن اراده بر حالده بولورلر، ماده و اونک تشکلات متعاقبه سندن بشقه برشی طانیورلردی «وقالوا ان هی الا حیاتنا الدنیا نموت ونحیا»

افکار و اعتقادانده کی بومرج و مرجی امتلرک طاشیدقلری وجدانلرک اختلافی تعقیب ایتدی؛ انسانلرک مشربلری بری برینه اویمایور، روحلری باریشمایور، ذوقلری توافق ایتور ایدی. وجدانلرک یو تغیری نتیجه سی اوله رق بشریت عالمنده بر مرتبه تباین افکار حکمران اولمغه باشلامش ایدی که قانلر دو کیلور، حقوق پامال ایدیایرده بوکا اهمیت و یرن بولمازدی. خلق یالکزی برلری تکفیر ایله اوغراشیورلردی. بو مدهش بحران اجتماعیدن صوک درجه ده بیزار اولان انسانلر حالک دیکشمه سنه صبر سزلقله انتظار ایتمکه باشلادیلر. دوت کوزله قوللایورلردی که قدسی و رهساکار بر رهبر اوکارینه دوشسونده کنیدیلرینه دوعری یولی کوسترشون؛ قلبلری بر غایه اطرافنده طویللاسون، کولکلرنده افعال و حرکاتلری ضابطه آلتنه آله حق، موجود اولان منافرتلری الفت و موافقه تحویل ایدمکک بر معیار (وجدان) اقامه ایتسون. ایشته اوصره ده محمد بن عبدالله (صلعم) کلدی. فترت رسل هنکامنده دنیایی تشریف ایتش اولان اوهادی ام انسانلره معبودی توحید، دین و عقیده سی کتیردی؛ بر توحید که بحث ایتدیکمز و جهله درلودرلو معبودلرده تجلی ایتدیرلمک ایستیلهن نعوت و اوصافی دات اقدسده طویلایوب برلشدیریوردی، دها بونلره قرآنک سورملر، آیتلر آره سنده بر یر بیان ایتدیک سائر صفات جلال و جمالیده اضافه ایدیورلردی.

اوت، محمد (صلعم) ی دین توحید ایله کوندرهن او اله متعال ایدی که قبلرک دائمی صورتده قلب ایتدیکفی، بر قرارده قالمادیغنی افکار و آمللک درلو درلو نظراتی مشربلرک، مذهبلرک بری برینه اویمادیغنی بیلیوردی. تأثیرات متعاقبه سیله حیات و بشریت عالملرینک تدریجی بر صورتده اوصاف و خواصی تغیر ایدن، تعدیل و تبدیل، محو و تعویض کی تجلیاتیه او عالملری کونک برنده بسبتون بشقه برر عالمه تحویل ایتک قدرت و استعدادی حائر اولان عوامل اجتماعیه نک

ایده بیله جک بر قدرت قالمامشدر. تعیر آخرله او معبود معاملات اجتماعیه عدالت، تصرفات فردیه ده اعتدال احکام و قواعدی وضع و تقریر ایدوبده عالم وجودی مشکلات واضطرابتدن، نوع بشری شئون حیاتیله لرنده تغلب و تحکم امللرینک تأثیراتندن قورقارده حق بر قدرت و قوته مالک دکدر. آرتق الهیه ده، غیله لرنده بر شکل وجود و یرمکه وقف افکار ایتدکاری و بونی باقم ایچون بشقه امتلرهنه بابارلر سه پاپسونلر اهمیت و یرمه دکلری بر ماده دن عبارتدر. قانونیک، اورتودوکس، و سائر طوائف خریستیانیه نک معبودلریده مختلف عصرلرده الوهیت حقدده حاصل اولان ظنون و افکاردن تمثیل ایتش بر اله مجبولدن بشقه برشی دکدر.

روماده، اسپانیاده، قسطنطنیه و سائر بلاد رومده اجرا ایدیلن ظلملر، احداث ایدیلن بدعتلر، ایجاد اولان مراسم، یکیدن یکیه میدانه چیقاریلان اشکال و تظاهرات حیات هپ بو آله ماننه یاییلمش شیلردر.

بوامتله ایجاد ایتدکاری بوکی سیئات نتیجه سی اوله رق، محیط قومیتلرنده عنزم و اراده لرینه حاکم، افعال و حرکاتلری تدبیر و تنظیم، آیینی فنیاسنی فرق و تمیز، مقتدر یکی بر وجدانک مظهر تجلیسی اولمق بختیارلغندن محروم قالیرلر سه بونک تمجیه شایان بر جهتی قالماز. بزه بونکته لرک کافه سنی احادیث قدسیه میاننده وارد اولان «انا عند ظن عبدی بی» حدیثی حل و ایضاح ایدر.

یونانیلر بیله آره لرنده فلاطون و ارسطاطلیس کی الهیون ظهور ایتزدن مقدم اسکی دور جاهلیتلرنده بو سره واقف اولمشلردی، اولنلرده انسانلره قارش یالکزی بر صفتله تجلی ایدمکک اولان بر آله ک بشریتک بتون احتیاجاتی حکیمانه بر طرزده تدبیر و تنظیم ایدمه چکنی آکلامشلردی؛ لیکن او زمانلر عقللری کنیدیلکندن توحید یوانی بوله سیورلردی، کوزله کوریله میه جک، ظنون و افکار ساخه سنه صیغدیریله میه حق بر اله تصور ایدم میورلردی؛ مختلف صفتلری جامع بر اله اولسونده ایسته دیکنه ایستدیک طرزده تجلی ایتسون، بوکا بر درلو احتمال و یرمه میورلر ایدی. بوکی ملاحظات اولنری درلودرلو فکر و تخمینلره سوق ایتدی؛ قوه خیالیله لری کنیدیلری حیرت و تردد طالعله لری ایچنده صاغه صوله بوجالاتمه باشلادی؛ بو عجز و حیرت سوقله اجرام علویه سماویه یی طویلایه رق اونلردن، خیالاً تودیع ایتدکاری نعوت و اوصاف مخصوصه ایله تجلی ایدمکک بر معبود دوزمکه قالدیلر. حرب آله ی، حسن آله ی، شر آله ی نهر مانلق آله ی و سائر ناملریله بر سوری آله میدان کتیردیلر.

بت پرستلک دورلری متعاقب عقللری کچاله ایردکن، منطق و فلسفه قوتیه فکر و رویتلری قوت و متانت پیدا ایتدکن صکره بومعبودلرک ماده ایله علاقلری کسیدنی؛ کیت کیده بتون صفات جلال و جمال واجب الوجودده، علت غائیة کونیة ده طویللاقمه باشلادی. اونلر بو حالده ایکن اسلام کله رک الهی حقیه طانییدی، قدر الوهیتی

بر طرز و بر نسقه اولمادینی کندی نه خفی دکدی .
 او رسول معظمی هدایت و دین حق ایله، کوندره، نظام
 کائناتی و ولواتبع الحق احوالهم لفسدت السموات والارض ومن فیهن ،
 حقیقت ازلیه سی اوزره قوران او عالم حکیم ایدی .
 او پروردگار متعال قوللرینک فطرتلری نه صرف شدته ، نه
 ساده حب و رخنه متحمل اولمادینی بیایوردی ؛ عالم وجودده هیچ
 بر شیده قرار اولمادینی ، حیانت دائمی تقلبات و تحولاتدن عبارت
 اولدینی ده دائره علم و اطلاعندن خارج دکدی .
 هب بو حقایق ذات الوهیتنه عیان اولدینی ایچون خدای متعال،
 مختلف فطرتده اولان قوللرینک اصلاح و تهذیب ایچون حکیم خیره
 یاقیشیر بر طرزده ، هر برینک دردینه مناسب دوا و یرمک ایستدی .
 انسانلردن بر قسمی آنجق مرحمت و عاطفتدن متأثر اوله رق
 دائره صلاحه عودت ایدر سه دیگر بر قسمک شدتلی تهدیدلرله، اشکنجه
 قورقوسیه طوتدینی مسالک سقیمدن دونه جکیده شبهه یوقدر . اوله
 بدمایه انسانلر واردر که نوازش و مرحمت تهذیب طینته خدمت ایتک
 شویله طورسون ، بالعمکس تمرد و نخوتی آریر . بری طرفده
 اوله فطرتی پاک آدملره تصادف اولنور که اوافق بر نصیحت کندیلرینه
 مؤثر بر درس ادب و عبرت تشکیل ایدر . اک بسیط بر تلقین و ارشاد
 اولرله اک قوتلی بر رهنمای سلامت و سعادت اولور .
 ینه انسانلر واردر که حرام ایشلرله، هواپرستلک افراط درجه لرینه
 واریرلر ، خطا و معصیتدن بر جنبه ایچنده قالدقلرینی، امیدرها بخش
 ایدم جک بر جهت بر افتادقلرینی کورونجه ده جناب حقک مرحمت
 وغفراندن ، لطف و احسانندن امیدلرینی کسرلر ؛ قارشیلرنده زجا
 قاپیلری قابایر ، مخافت و یأس کندیلرینی کرداب حزن و هلاکه
 سور و کله .
 اوله لریده واردر که جناب حقک رحمتنه، وسعت فضل و انعامنه
 اولان فرط اعتمادلری کندیلرینی بتون حقاری، شرع و وجدانک تعیین ایتدیکی
 حدلری استخفافه سوق ایدر . حرمتلری هتک ، مساوی بی اقتحام
 خصوصنده کندیلرنده بیوک جرأت حسن ایدرلر ؛ بر طاقم صاف
 و ساده دللری آلاقمق ، بیچارکانی متالم و متضرر ایتک بولنده
 نفسلرینی ، مطلق العنان کورورلر .
 صوکره بر طاقم کیمسه لرده واردر که قلب و وجدانلری آمال
 و شهوات نفسانیه اندم بر او یونجاق اولورده بر حالده طور مق ، بر نقطه ده
 قرار قیلمق اللرندن کلز ؛ عقللرینک چکیله جک دیزکی ، فکرلرینک
 اولجو و ترازیمی یوقش کی حسنه ایله سینه بی، مصلحت ایله مفسدت ،
 حق ایله باطلی بر آراده ، قارمه قاریشیق بر صورتده یاپوب کچرلر .
 بناء علیه حکم خیر اولان ذات ذوالجلالک اراده سبجانیه سی او بولده
 تجلی ایتشدیر که ، مزاج و مشربلری مختلف آدملردن هر برینک دردینه کوره
 دوا و یرسون ، قبلرنده کی قسوتی رقت و ملائمته تحویل ایتسون ، اکر برلرینی
 دوغرو تلسون ، لوثر دیشاندن تطهیر و تنزیه ، کناهلرینی عفو، حریت

مطلقه لرینی تقید ایتسون ؛ دوغرو بولی کوستروب ضلالتدن قورنارسون ،
 سیات سابقه لری اوزرینه بر ستره عفو و غفران چکسون .
 بویه بر مقصده در که جناب حق بو مختلف عالملره ، بو طور
 و مشربلری متباین انسانلره فطرت و مزاجلرینک ایجاب ایتدیکی نعوت
 و اوصاف ایله تجلی ایتک لطف کار لغنده بولنشدیر ؛ رحمن رحیم کورونورکن
 حکم عدل ، قهار و جبار و صفلرینی طاقمشدر . معطی و نافع نعتلریله
 تجلی ایدرکن ضار و مانع صفتلریله ده موصوف اولدینی بیلدیرمشدیر .
 بر ذره نک حساب و مناقشه سی اهل ایمان بر حسب ایکن مجرم
 و کهنکار قوللرینه قارشی عفو و غفران ایله معامله ده بی مانند بر
 و عاطفت صاحب اولدینی کورمشدیر . منتقم و شدید العقاب
 کورونورکن و حدایت ایمان ، الطاف و عنایتنه شکر ایدن قوللرینی
 دوچار عذاب ایتکه حاجت کورمه یین بر عفو و رؤف وصف مقدسی
 اعلان ایتشدیر . « ما یفعل الله بعذابکم ان شکرتم و لکنتم » . ردای
 مجد و کبریاه بورونمش بر علی کبیر اولمسی قوللرینک فریاد استمدادینی
 سمیع ، نیاز و ابتیالنه محیب صفتلریله تجلیسنه مانع اولامشدیر .
 قوللرینه شاه طمارلردن یاقین ، هر یرده کندیلرینه برابر اولمسی ده محیب
 وصف کریمک جمله تجلیاتندندر .
 انسانلر عین فطرت و ماهیتده ، یکسوق حال و طورده اولسهرلر ،
 روح و وجدانلرینک طوغدینی محیطلر عینی شرائطه تابع بولنسه ،
 اوزمان نعوت و اوصاف سبجانیه دن یالکیز بر قسمنه مظهر اولملری
 امکانی واردی . فقط فصل اوله بیلیر که اخلاق و اطوار اعتباریله
 آردلرنده بتون شدتیه اختلاف حکمران اولمقده در .
 ایدم دین اسلامده . وعیدک وعده مقارن اولمسی ، قرآنک
 طانیدینی و طانیتدینی الهک صفات جمال ایله برلکده صفات جلالی ده
 حائر بولنسی بشریت ایچون درلو درلو اسباب سعادت حاضر لاش ،
 اله قرآنه قائل و معتقد اولانلرک کافه سنی نظام اجتماعی نقطه نظرندن اک
 مساعد شرائطه مظهر ایتشدیر . نه دن بویه اولماسون که مسلمانلر
 معبود یکانه لرینک اوصاف قدسیه سی میانده کندیلرینی قنالقلمه جرأتدن
 منع ایدم جک جلال و مهابتی، بری برلرینه قارشی حسن مودت و رؤفت
 طاشیمنی بر سجه حاله کتیره جک نوازش و عاطفتی احتوا ایدن
 صفات عالیه بولمقده درلر . « قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ایما تدعوا
 فله الاسماء الحسنی » .
 جناب حقک مؤمن قوللرینه نه بولده تجلی ایتکده اولدینی ده
 واضح بر طرزده اکلامق ایستینلر ابن الفیمک قرآنده وارد اولان
 خطاب الهینک توجیه و تشریحنه طاند شو سوزلرینی نظرا معان ایله
 او قوسونلر :
 قرآنک طرز خطابنی شویله بر تأمل ایت ، بر پادشاه کوره جکسک که
 ملک وجود ید قدرتمنده در . حد لازمسه یالکیز ذات پاکنه ایدایر .
 زمام امور النده اولدینی ایچون هر ایش اونک اراده و تدبیریه
 حصول بولور ، ینه اونک تقدیری دائره سنده نتیجه پذیر اولور .

کویلیر دائر

مکه جہ دن :

دیارہ ایکن اربا سلم ، قبرہ اوبرر .

ای ، شریعت غرای احمدیہ منسوب اولان دینداشلم ! ای ، کسوة علمیہ لابس اولان محترم استادلم ! خصوصیلہ کویلیر ایله دوشوب قاتقان ، کویلیرک احوال روحیہ لرینہ یاقیندن واقف اولان کوی خواجہ لری مساکد داش و قرداشلم ! عفو ایدر سکر ، بنم کبی علم واقتداری نقصان ، موقعی دون اولان برکیمسہ نک بویله عمومہ خطاب ایتسی خطا ایسده «سویله نه باقمه سویله نه باق» ضرب مثلنجه روحدن قویان فریاد لریمی عنایت حق وامداد روحانیت پیغمبری ایله بتون مسلمانلره ایشیدیرمکه عاجزانه عزم ایتدم . مشاهدہ می ، دوشونجه و آرزو لریمی پی در پی انظار قارئنه وضع ایدہ حکم . اولورکه بیک سوزمدن بردانہ سی بر مسلمانہ تاثیر ایدردہ رضاء الہی ی قازانمہ سبب اولور .

اساساً بن یکریمی خانہ اق بر کوی خواجہ سی اولدیغمدن بندن اولیله معلوماتلی جملہ لر ، پارلاق کلمہ لر بکلمه بیگز . مراحمی قابا ترکجه اوله رق آ کلاته بیایرسم بو ، بنم ایچون بیوک موفقیت و بختیارلقدر . جناب حق ، بومقدس دین اسلامی ازال بیوردینی کی قیامتہ قدرده ینہ کندیمی محافظه بیورده جغنی وعد ایدیور . شوقدرکه عادت الہی مقتضاسی اوله رق بوزمانہ قدر انبیاء عظام ، ارباء کرام ، علماء فخام و مجاہدین اسلام واسطیلہ محافظه بیوردینی کی الحیوم القیامده ینہ مسلمانلر واسطه سیله محافظه بیورده جقدر .

شو مهم نقطہ ی ایچہ نظر دقتہ آلم که : جناب حق واقعا « بن عظیم الشان دینی ازال ایتدیکم کبی ینہ بن محافظه ایدہ حکم » بیوریور . فقط مثلاً آنقرده ده ، قونیہ ده ، استانبولده ، ویاروسده ده محافظه ایدرم ، دییه برشی بیورمایور . بزا کر دینرک قدر و قیمتی قدسیت و علویت بیلمزسه که ، دییاده نه قدر صنعت ، تجارت ، زراعت ، هنر ، معرفت ، اسباب ترقی و تمالی و اسه هپسنک ، بتون بی بشیرک سعادت و سلامتی دینزده موجود اولدیغنی ادراک ایدوب ده آنک احکام جلیلہ سیله عامل اولز ایسه که ... صاحبی بزدن آلوب قیمتی بیان باشقه برقومه لطف ایدر واونلر واسطه سیله محافظه ایدر .

برقاج سنہ مقدم بر آلمان قوماندانک بزم مسلمان عسکرینہ خطاباً سویله مش اولدینی مؤثر ، محق ، محرق کلاملرینک بعضیسی عرض ایدہ بده بزده اکر ذره قدر حیا ، انصاف و دوشونجه وار ایسنہ عاریمزدن یرلره کیردم . باقیگز بر غیر مسلم نه دیور : « ... سزک پیغمبریگز محمد (صلی الله علیه وسلم) صاحبین اوزریکزه کونش طوعمدن قالیکز ا دیدیکی حالده سز اوکله به قدر یانارسکز . کونده بش دفعه آبدست آلکز ، یعنی الکزی یوزیکزی وسائر اعضا لریکزی

ملک اکوانک هیچ بره کوشه ی کندینہ کیزی قاله ماز ؛ قوللرینک کیزی ، آشکار هیچ بر حال و کاری نظر اطلاعندن قورتیلاماز . سلطنت عالمک تدبیر و تدویرنده بکشار .

کورور وایشیدیر ؛ ویریر ، اسیرکر ؛ نائل مکافات ایدر ، دوچار مجازات ایدر . مکرمدر ، مہیندر ؛ اویارادیر ، او بسیر ؛ تقدیر ایدن ده ، حکم تقدیرینی انفاذ ایلین ده کندیدر . امور کائناتک مدبر حقیقی ذات ذوالجلالیدر .

کوچوک بیوک هرايش ساحه تجلی به اونک عرش جلال وعظمتندن اینوب کلر ، بالنتیجه ینہ اوبارکاه معلايه یوکسه لیر . بر ذره حرکت ایدرسه آنجق اونک اذنیله حرکت ایدر ؛ بر یاراق دوشرسه بھمه حال اونک معلوماتی تختندہ دوشر . دوشون و کورکه او ، نصل ذاتک شناخوانی اولویور ، کندی کندینہ نه یولده تجیل و تحمید ایدیور ؛ قوللرینہ نصیحت ایدیور ، موجب فلاح و سعادت لری اولان یوللری کوستریور ؛ اونلری بویوللری طوعنه تشویق ، هلاکارینی موجب اوله حق احوال دن تحذیر ایدیور ؛ اسماء وصفات الہیہ سی اوکره تہ رک قوللرینہ کندینی طائیتور ؛ نعم والطفانی صایوب ڈوکره اونلره کندینی سودیریور ؛ نعمت لریخی اخطار ایتکده ، قوللرینک اتمام نعمتہ کسب استحقاق اسبابہ توسل ایتہ لری امر ، یاخود باعث انتقامی اوله حق احوال دن تحذیر ، قصدینی کوزہ دیور . اطاعت ایدر لرسه حاضر لادینی الطاف و عنایاتی ، غصیان ایدر لرسه حق لرنده ترتیب ایدہ چکی انواع عقوباتی شمیدین سویایوب بیلدیریور . دوستلرینہ دشمنلرینہ قارشی یابدینی معاملہ یی و هرا یکی زمرہ نک عاقبت لری نرمه منجر اولدیغنی خبر ویریور . دوستلرینک یابدق لری الک کوزل ایشلری ، حائز اولدق لری الک کزیده اوصافی یادیور که ستایشلرنده بولتیور ؛ دشمنلرینی افعال سیئہ و اوصاف ردیئہ لری تشہیر ایدمکه رسوا ؛ حقایتی تبیین ایچون مثلار ایراد ایدیور ؛ متنوع دلیلار ، برهانلر سرد ایدیور ؛ دشمنلرینک القای شبہه مقصدیلہ میدانه قویدق لری اوہام و مغالطاته کوزل کوزل جوابلر ویریور ، صادق صدقنی تأیید ، کاذبک کذبنی اعلام ایدیور ، حق سویلور ، طوغری یولی کوستریور . کندینہ قارشی هر صورتله فقر و احتیاج موقعندہ بولندق لری و بر لحظه طور استغنا طاقمتی امکانی اولمادیغنی ، عین زمانده کندینک دکل انسانلره ، بتون موجوداته قارشی استغنا ی مطلق صاحبی اولدیغنی سویلور . انسانلره او احسان ایتدیکجه ذره قدر خیر ، عدل و حکمتی ایجاب ایلدیکجه الک اوافق بر شر ترتب ایتیمه چکنی خبر ویریور .

اونک طرز خطابندن سودکلرینہ قارشی نه قدر لطیف عتابلرده بولندیغنی آکلار سیک . اوت ، عتاب ایدیور اما بر طرفندن ده ، قصور لری عفو ، معذرت لری قبول ایدیور . حقو ق لری حمایه و مدافعه لطفندہ بولتیور ، اونلره امداد ، اسباب صلاح و سعادت لری تہیہ ، مشکل لری حل و تسویہ ، اونلره قارشی اولان وعد لری ایفا ایدیور . خلاصہ بر دوست که دوستلغنی قازانق بختیار لغنه نائل اولانلره بشقه بر دوست آرا تیور .

عبدالعزیز چاویش